

LIIDU VÄLISASJADE
JA JULGEOLEKUPOLIITIKA
KÕRGE ESINDAJA

Strasbourg, 12.3.2019
JOIN(2019) 5 final

**ÜHISTEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, EUROOPA ÜLEMKOGULE JA
NÕUKOGULE**

Eli ja Hiina suhete strateegilised väljavaated

I. Sissejuhatus

Euroopa Liitu (EL) ja Hiinat seovad püsivad suhted. Nad on kaks kolmest suurimast majandusjõust ja kaubanduspartnerist maailmas. Hiina on nüüd ELi suuruselt teine kaubanduspartner pärast Ameerika Ühendriike ja EL on Hiina suurim kaubanduspartner¹. Mõlema poole eesmärgiks on ulatuslik strateegiline partnerlus, nagu väljendati **ELi ja Hiina strateegilises koostöökavas 2020**².

Ent Euroopas tugevneb seisukoht, et Hiina esitatud väljakutsete ja loodud võimaluste tasakaal on muutunud. Viimasel kümnendil on Hiina majanduslik võim ja poliitiline mõju enneolematu ulatuse ja kiirusega suurenenud, peegeldades Hiina püüdlusi saada juhtivaks üleilmseks jõuks.

Hiinat ei ole enam võimalik pidada arengumaaks. Tal on kogu maailmas keskne roll ja ta on juhtiv tehnoloogiline jõud. Tema üha suureneva mõjuvõimuga kogu maailmas, sealhulgas Euroopas, peaks kaasnema suurem vastutus reeglitel põhineva rahvusvahelise korra säilitamise eest ning tugevad vastastikused suhted, diskrimineerimiskeeld ja tema süsteemi avatus. Hiina avalikult välja kuulutatud reformikavatsustest lähtuvalt tuleks muuta poliitikat või võtta meetmeid, mis vastavad tema rollile ja kohustustele.

2016. aastal vastuvõetud Hiinat käsitlev ELi strateegia³ on ka edaspidi ELi koostöö nurgakivi, luues aluse ELi poliitika muutmisele realistlikumaks, ennast kehtestavamaks ja mitmetahulisemaks⁴. Sellega tagatakse, et suhted selle strateegilise partneriga on õiglasel, tasakaalustatud ja vastastikku kasulikul alusel.

Samal ajal on Hiina eri poliitikavaldkondades koostööpartner, kellega ELil on paljuski kattuvad eesmärgid, läbirääkimispartner, kellega EL peab leidma huvide tasakaalu, majanduslik konkurent tehnoloogia valdkonna liidrikohale ning alternatiivseid valitsemismudeleid propageeriv süsteemne rivaal. See nõuab paindlikku ja pragmaatilist kogu ELi hõlmavat lähenemisviisi, mis võimaldab huve ja väärtusi põhimõttele kindlalt kaitsta. Vahendid ja meetodid, mida EL kasutab koostööks Hiinaga, peaksid sõltuma teemadest ja poliitikavaldkondadest. EL peaks kasutama eri poliitikavaldkondade ja -sektorite vahelisi seoseid, et avaldada suuremat mõjuvõimu oma eesmärkide saavutamisel.

ELi vastus peaks põhinema kolmel eesmärgil.

- Selgelt kindlaks määratud huvidest ja põhimõtetest lähtudes peaks EL süvendama oma koostööd Hiinaga, et edendada ühiseid huve üleilmsel tasandil.
- EL peaks jõuliselt püüdma luua majandussuhete jaoks tasakaalustatumaid ja vastastikuseid tingimusi.
- Selleks et pikaajaliselt säilitada oma heaolu, väärtused ja sotsiaalne mudel, peaks ka EL teatavates valdkondades kohandama ennast muutuvate majandustingimustega ning tugevdama oma sisepoliitikat ja tööstuslikku baasi.

¹ 2017. aastal oli EL Hiina suurim kaubanduspartner, Hiinasse imporditud kaupade osakaal oli 13 % (217 miljardit eurot) ning Hiinast eksporditud kaupade osakaal 16 % (332 miljardit eurot). Samal aastal oli Hiina kaupade osakaal ELi-välises ekspordis 11 % (198 miljardit eurot) ja ELi-välises impordis oli Hiina suurim kaubanduspartner: Hiinasse imporditud kaupade osakaal oli 20 % (375 miljardit eurot).

² [ELi ja Hiina strateegiline koostöökava 2020](#) (2013).

³ Ühisteatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule „ELi uue Hiinat käsitleva strateegia elemendid“, JOIN(2016) 30, 22.6.2016, ja nõukogu 18. juuli 2016. aasta järeldused ELi Hiinat käsitleva strateegia kohta.

⁴ EL jätkab ühe Hiina poliitikat. Samuti kinnitab EL, et on valmis jätkama suhete arendamist Taiwaniga, toetades sealse valitsemisüsteemi aluseks olevaid ühiseid väärtusi, nagu nähtud ette Hiinat käsitlevas ELi strateegias, mis võeti vastu 2016. aastal.

Poliitiliste lähenemisviiside õige tasakaalu leidmine on poliitiline otsus, millele peab tähelepanu pöörama Euroopa Ülemkogu.

Ei EL ega ükski tema liikmesriik üksi ei suuda tulemuslikult saavutada koos Hiinaga seatud eesmärgi, kui ei tegutseda **täielikus üksmeeles**. Koostöös Hiinaga peavad **kõik liikmesriigid nii üksinda kui ka allpiirkondliku koostöö raamistikus**, nagu 16+1 formaat,⁵ tagama kooskõla ELi õiguse, eeskirjade ja poliitikaga.

Käesolevas ühisteatises hinnatakse meie suhete erinevaid mõõtmeid, nende võimalusi ja väljakutseid, samuti **nähakse ette kümme konkreetset meetet**, mida Euroopa Ülemkogu peaks arutama ja mille ta peaks kinnitama.

II. Koostöö Hiinaga, et toetada tõhusat mitmepoolsust ja võidelda kliimamuutustega

ELi eesmärk on teha Hiinaga koostööd, et **säilitada reeglitepõhine rahvusvaheline kord**. Hiina on väljendanud pühendumust õiglasele ja võrdsele üleilmsele valitsemistavale. Samal ajal on Hiina toetus mitmepoolsusele mõnikord valikuline ja põhineb teistsugusel arusaamal reeglitepõhisest rahvusvahelisest korrast. Kuigi Hiina on sageli korranud oma õigustatud soovi reformida ülemaailmset juhtimist, et anda tärkava turumajandusega riikidele suurem osalemisvõimalus ja otsustusõigus, ei ole ta alati tahtnud heaks kiita uusi norme, mis sisaldavad tema suurema rolliga kaasnevat vastutust ja aruandekohustust. Kui valikuliselt säilitatakse teatavaid norme, eelistades neid muudele normidele, siis nõrgestab see eeskirjadepõhise rahvusvahelise korra jätkusuutlikkust.

EL on võtnud endale kohustuse toetada **tõhusat mitmepoolsust**, mille keskmes on Ühinenud Rahvaste Organisatsioon. Hiina on ÜRO Julgeolekunõukogu alaline liige ja saab kasu mitmepoolsest süsteemist. Seega on Hiinal kohustus toetada Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni kõiki kolme sammast: inimõigusi, rahu ja julgeolekut ning arengut.

ELi ja Hiina suutlikkus **teha tulemuslikku koostööd inimõiguste valdkonnas** on nende kahepoolsete suhete kvaliteedi oluline mõõdupuu. EL tunnustab Hiina edusamme majanduslike ja sotsiaalsete õiguste valdkonnas. Seevastu inimõiguste olukord Hiinas on halvenemas, eelkõige Xinjiaangi Uiguuri autonoomses piirkonnas ning kodaniku- ja poliitiliste õiguste valdkonnas, mida tõendab pidev inimõigusküsimustega tegelevate juristide ja inimõiguslaste tegevuse mahasurumine. ELi kodanike ja muude riikide kodanike inimõigusi Hiinas tuleb kaitsta. Hongkongi erihalduspiirkonna põhiseaduses sätestatud ulatuslikku autonoomiat tuleb austada.

ELi ja Hiina ühised kohustused ja huvid üleilmse jätkusuutliku arengu valdkonnas ja kestliku arengu tegevuskava (aastani 2030) raames pakuvad võimalusi tihedamaks koostööks, muu hulgas kolmandates riikides. Hädasti on vaja teha koostööd ja leida kestliku arengu eesmärkide saavutamiseks vajalikud vahendid. Arvestades Hiina märkimisväärseid investeringuid partnerriikides, peaks ta suurendama oma panust ametliku arenguabi andjana ja koostööpartnerina mitmepoolsetel foorumitel. Sel eesmärgil tuleks alata dialoog, otsida sünergiaid ja jätkata tööd kestliku arengu eesmärkide rakendamisel kolmandates riikides.

⁵ Tuntud ka kui Hiina ning Kesk- ja Ida-Euroopa riikide koostöö.

Kuna ELi liikmesriigid ühiselt on ÜRO rahuvalve eelarve suurimad rahastajad⁶ ja Hiina on pärast Ameerika Ühendriike kolmandal kohal, tuleks välja selgitada võimalused jagada töökogemusi selles valdkonnas.

1. meede. EL tugevdab koostööd Hiinaga, et täita ühised kohustused Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni kõigi kolme samba – inimõigused, rahu ja julgeolek ning areng – raames.

Kliimamuutuste valdkonnas on Hiina korraga nii maailma suurim CO₂-reostuse tekitaja kui ka suurim taastuvenergiasse investeerija. EL tervitab Hiina rolli Pariisi kokkuleppe ühe peamise vahendajana. Samal ajal ehitab Hiina mitmes riigis söeküttel töötavaid elektriijaamu. See takistab Pariisi kokkuleppe üleilmsete eesmärkide saavutamist. Hiina on kliimamuutuste valdkonnas ja puhtale energiale üleminekul strateegiline partner, kellega tuleb jätkata tugevate sidemete arendamist juba ainuüksi tema heitkoguste hulga tõttu (umbes 27 % üleilmsetest heitkogustest), mis endiselt suureneb. Meie partnerlus on oluline, et saavutada edu üleilmsete kliimameetmete, puhtale energiale ülemineku ja ookeanide majandamise valdkonnas. Kui Hiina võtaks siduva kohustuse saavutada heitkoguste tippase enne 2030. aastat, annaks see uut hoogu võitlusele kliimamuutustega kooskõlas Pariisi kokkuleppega ja innustaks tegutsema kogu maailmas. Lisaks sellele peaksid EL ja Hiina tugevdama oma koostööd jätkusuutliku rahastamise valdkonnas, et suunata erakapitali jätkusuutlikumasse ja kliimanutraalsemasse majandusse.

2. meede. Selleks et tulemuslikumalt võidelda kliimamuutustega, kutsub EL Hiinat üles saavutama kooskõlas Pariisi kokkuleppega heitkoguste tippaseme enne 2030. aastat.

III. Pühendumus rahvusvahelisele rahule, julgeolekule ja jätkusuutlikule majandusarengule

Hiina on ELi strateegiline partner üleilmsete ja rahvusvaheliste ülesannete lahendamisel. Samal ajal ei ole kadunud julgeolekuprobleemid ja erinevused rahvusvahelise õiguse kohaldamisel, hea valitsemistava austamise ja jätkusuutliku majandusarengu valdkonnas.

Hiina suudab mängida **piirkondlike julgeolekuprobleemide lahendamisel** olulist rolli ja tal on kohustus seda teha. Näiteks oli Hiina osalus ja toetus oluline tegur Iraani tuumaenergiat käsitleva ühise laiaulatusliku tegevuskava üle kokkuleppele jõudmisel ning samuti selle täieliku ja tulemusliku rakendamise tagamisel⁷. ELi ja Hiina kooskõlastatud lähenemisviisid piraatlusevastastele operatsioonidele Adeni lahes ja Aafrika Sarve piirkonnas on suurendanud meresõidu turvalisust nendes piirkondades.

Poliitilise usalduse suurendamiseks on vaja koostööd jätkata. Hiinal on oluline roll Korea Rahvademokraatliku Vabariigi tuumarelvavabaks piirkonnaks muutmise tagamisel. EL tahab teha Hiinaga koostööd ka Afganistani tulevase rahuprotsessi toetamisel ja rohingjade kriisi lahendamisel Myanmaris.

Hiina **merinõuded** Lõuna-Hiina meres ja keeldumine Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni mereõiguse konventsiooni kohaselt tehtud siduvate vahekohtu otsustega nõustumisest mõjutavad rahvusvahelist õiguskorda ja muudavad keerulisemaks nende pingete

⁶ Ajavahemikul 2016–2018 moodustas ELi 28 liikmesriigi ühine osakaal 31,96 % rahuvalve eelarvest. Hiina osakaal oli 10,24 %.

⁷ Muu hulgas Araki reaktori moderniseerimise projekti tööühma ühise juhtimise teel ja jõupingutuste kaudu tagada sanktsioonide kaotamisest saadava kasu säilitamine.

lahendamise, mis mõjutavad ELi majandushuvide seisukohast olulisi mereteesid⁸. Need on ka vastuolus Hiina nõuetega esindatusele Arktika-küsimustes.

Hiina suurenev sõjaline võime koos tema tervikliku visiooniga ja püüdlustega omada 2050. aastaks tehnoloogiliselt kõige moodsamaid relvajõude kujutavad endast ELile julgeolekuprobleeme juba lühikese kuni keskmise ajavahemiku jooksul. Nii sektoriüleised hübriidohud, sealhulgas teabetegevus, kui ka suured sõjalised õppused kahjustavad usaldust ja on väljakutseks ELi julgeolekule ning nendega tuleb tegeleda meie vastastikuste suhete raames.

3. meede. EL süvendab koostööd Hiinaga rahu ja julgeoleku valdkonnas, lähtudes positiivsest koostööst seoses Iraani tuumaenergiat käsitleva ühise laiaulatusliku tegevuskavaga.

Hiina äri- ja investeerimistegevus kolmandates riikides, sealhulgas Lääne-Balkani riikides, ELi naabruses asuvates riikides ja Aafrikas on laienenud. **Hiina investeeringud on toetanud majanduskasvu paljudes sihtriikides.** Samal ajal tehakse neid investeeringuid **sotsiaal-majandusliku ja rahalise jätkusuutlikkuse sisukohalt sageli hooletult** ning need võivad põhjustada suure võlakooormuse ning strateegiliste varade ja vahendite kontrolli ülemineku. Nii kahjustatakse jõupingutusi edendada head sotsiaalset ja majandusjuhtimist ning eelkõige õigusriigi põhimõtet ja inimõigusi.

Samuti ei ole Euroopa äriühingutel võrdseid võimalusi, kui nad konkureerivad kolmandate riikide turgudel Hiina äriühingutega, millel on juurdepääs riikliku tagatisega laenudele ja ekspordikrediidile eelistingimustel ning mis rakendavad erinevaid äriühingu- ja tööstandardeid.

Sellega seoses peaks EL jätkama koostöös kolmandate riikidega ja veelgi jõulisemalt **stabiilsuse, jätkusuutliku majandusarengu ja hea valitsemistava austamise** edendamist. Hiina suurem osalus rahvusvahelisel tasandil võib luua ELi jaoks esmatähtsates piirkondades, näiteks Aafrikas, suurepäraseid võimalusi kolmepoolseks koostööks ja positiivseks kaasatuseks, kui see järgib nõudlust ja põhineb vastastikustel huvidel ja mõistmisel. EL kutsub Hiinat üles suurendama võla läbipaistvust ja jätkusuutlikkust G20 jätkusuutliku rahastamise tegevussuuniste rakendamise kaudu ja toetama Pariisi klubi püsivaid jõupingutusi arenevatel turgudel tegutsevate võlausaldajate kaasamiseks.

Lääne-Balkani riikides ja ELi naabruses asuvates riikides on EL eelkõige huvitatud oma laienemis- ja naabuspoliitika tulemuslikumast elluviimisest, sest nii on võimalik tugevdada partnerite vastupidavust ja tagada ELi väärtuste, normide ja standardite täielik järgimine eelkõige põhivaldkondades, nagu õigusriigi põhimõte, riigihanked, keskkond, energeetika, taristu ja konkurents. Selleks tuleb täielikult rakendada õiguslikult siduvad rahvusvahelised lepingud⁹ ja seada esikohale laienemisprotsessi asjaomased läbirääkimispeatükid, et suunata reforme kindlakäeliselt.

Selleks et rahaliselt toetada ELi eesmärke ja edendada erasektori investeeringuid, **tuleb jõuda kiiresti kokkuleppele järgmise mitmeaastase finantsraamistiku**

⁸ Vt kõrge esindaja poolt 15. juulil 2016. aastal ELi nimel tehtud avaldus seoses vahekohtu otsusega Filipiini Vabariigi ja Hiina Rahvavabariigi vahelises vaidluses.

⁹ Nagu stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingud ning põhjalikud ja laiaulatuslikud vabakaubanduspiirkonnad.

välisrahastamisvahendites. See hõlmab ühinemiseelse abi rahastamisvahendit¹⁰ ning naabruspoliitika, arengu- ja rahvusvahelise koostöö rahastamisvahendit koos Euroopa Kestliku Arengu Fond+-ga, eelkõige aga kavandatud investeringugarantiid (60 miljardit eurot)¹¹.

ELi Euroopa ja Aasia ühendamise strateegia¹² loob selge raamistiku usaldusväärseks koostööks meie partneritega, võimaldades liidul saavutada rahvusvaheliste normide ja standardite alusel koostoime liidu ja kolmandate riikide vahel, sealhulgas Hiinaga, transpordi, energeetika ja digitaalse ühenduvuse valdkondades. ELi koostöö peamised põhimõtted ühenduvuse valdkonnas on rahaline ja sotsiaalne jätkusuutlikkus, keskkonnasäästlikkus, läbipaistvus, avatud riigihanked ja võrdsed võimalused.

ELi ja Hiina ühenduvusplatvorm kujutab endast esimest võimalust tugevdada koostööd ning töötada üksteist toetades ja läbipaistvalt. Platvormi tegevust tuleks laiendada. Selle eesmärk on edendada jätkusuutlikke transpordikoridore, mis põhinevad üleeuroopalise transpordivõrgu tegevuspõhimõtetel. Asjaolu, et viivitamata algatati uuring ELi ja Hiina vaheliste raudteekoridoride kohta, on heaks näiteks üleeuroopalise transpordivõrgu tegevuspõhimõtetega koostoime loomise võimalusest¹³.

4. meede. Selleks et kaitsta oma huve stabiilsuse, jätkusuutliku majandusarengu ja hea valitsemistava valdkonnas partnerriikides, kavatseb EL otsustavamalt kohaldada olemasolevaid kahepoolseid lepinguid ja rahastamisvahendeid ning teha Hiinaga koostööd selleks, et järgida samu põhimõtteid ELi Euroopa ja Aasia ühendamise strateegia rakendamise kaudu.

IV. Tasakaalustatute ja vastastikuste kaubandus- ja investeerimissuhte kujundamine

EL ja Hiina on teineteisele strateegilise tähtsusega turud, nendevahelise kaubanduse maht on päevas keskmiselt üle 1 miljardi euro. Hiina kasvav siseturg ja majanduslik osatähtsus loovad olulisi võimalusi. Hiina on ELi jaoks muutunud ka järjest suuremaks strateegiliseks konkurendiks, kuid ei ole taganud ELile pääsu oma turule võrdsetel tingimustel ega võrdseid võimalusi. Hiina suurenev majanduslik osatähtsus suurendab Hiina majandussüsteemi moonutuste ja võimaliku äkilise majanduslanguse negatiivse mõju ülekandumise ohtu maailmamajanduse jaoks. ELi lähenemisviisi suhetes Hiinaga peaks seetõttu arvestama Hiina majanduse muutuva iseloomuga.

Hiina ennetavad ja riigi juhitud tööstus- ja majandusstrateegiad, nagu „Made in China 2025“¹⁴ on seadnud eesmärgiks arendada välja kohalikud tippettevõtted ja aidata neil

¹⁰ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse ühinemiseelse abi rahastamisvahend (IPA III), COM (2018) 465 final, 14.6.2018.

¹¹ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse naabruspoliitika, arengu- ja rahvusvahelise koostöö rahastamisvahend, COM (2018) 460 final, 14.6.2018.

¹² Ühisteatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele, Regioonide Komiteele ning Euroopa Investeerimispankale „Euroopa ja Aasia ühendamine – ELi strateegia põhielemendid“, JOIN(2018) 31, 19.9.2018.

¹³ Määrus (EL) 1315/2013 üleeuroopalise transpordivõrgu arendamist käsitlevate liidu suuniste kohta, ELT L 348, 20.12.2013, lk 1.

¹⁴ Edendades järgmisi sektoreid: arenenud infotehnoloogia tööstus, masinaehitus ja robotika, kosmose- ja lennundusvarustus, laevamehaanika varustus ja kõrgtehnoloogilised laevad, arenenud raudteetranspordi varustus, energiasäästlikud sõidukid ja taastuvenergia, põllutöömehhanika ja -varustus, uued materjalid,

saada üleilmseteks liidriteks strateegilistes kõrgtehnoloogilistes sektorites. **Hiina hoiab siseturgu** oma parimate ettevõtete jaoks, kaitstes neid konkurentsi eest turu valikulise avamise, litsentsimise ja muude investeerimispiirangutega; suurte toetustega nii riigi omandis olevatele kui ka erasektori ettevõtetele; oma hanketuru sulgemisega; lokaliseerimisnõuetega, sealhulgas andmete jaoks; kodumaiste ettevõtjate eelistamisega intellektuaalomandi ja muude siseriiklike õigusnormide kaitsele ja nende õiguskaitse tagamisel ning välismaiste ettevõtete juurdepääsu piiramisega riigi rahastatud programmidele. ELi operaatorid peavad vastama Hiina turule sisenemiseks rangetele nõuetele, näiteks looma kohaliku ettevõttega ühisettevõtte või siirdama esmatähtsa tehnoloogia Hiina partnerile. Üks sektoritest, kus **vastastikuse turulepääsu puudumine** on eriti ilmne, on finantsteenuste sektor. Hiina finantstehnoloogia ja internetimaksetega tegelevad ettevõtted, krediitkaarte väljastavad ettevõtted, pangad ja kindlustusandjad suurendavad oma kohalolu ELis, kuid Euroopa ettevõtjatel keelatakse Hiina turule siseneda.

Arvestades meie kaubavahetuse ja investeerimissidemete ulatust, on oluline **luua tasakaalustatumad ja vastastikused majandussuhted**.

Selleks saab kasutada erinevaid vahendeid, nagu teha Hiinaga koostööd rahvusvahelistel foorumitel, et eeskirju ajakohastada, ning saavutada otsustavat edu kahepoolsetel läbirääkimistel, kuid ka kasutades selliseid vahendeid nagu hiljuti ajakohastatud ja tugevdatud kaubanduse kaitsemeetmed.

Maailma Kaubandusorganisatsioon on mitmepoolse kaubandussüsteemi nurgakivi, kuid selle eeskirju tuleb ajakohastada ja täita mõned lüngad, et tagada võrdsed võimalused ja kaotada ebaõiglased tavad, mida Hiina kasutab. Hiina peaks nende jõupingutustega konstruktiivselt tegelema, sealhulgas Maailma Kaubandusorganisatsiooni reformimise ühise töörihma kaudu, mis loodi 2018. aastal toimunud ELi-Hiina tippkohtumise raames. Selles valdkonnas on tähtsaim prioriteet ja Hiina pühendumuse indikaator läbirääkimiste alustamine tööstussubsiidiumide üle rangema kontrolli kehtestamiseks. Väga tähtis on ka liikumine sunniviisilise tehnosiirde kaotamise suunas.

Alates 2013. aastast on peetud läbirääkimisi **ulatusliku investeerimislepingu** sõlmimiseks. See leping oleks peamine vahend investeerimissuhete tasakaalustamisel ning Hiinas tegutsevate ELi äriühingute õiglase ja võrdse kohtlemise tagamisel, samuti aitaks see tagada Hiina äriühingutele õiguskindluse ühtsel turul. Pooled peaksid tegema 2019. aasta jooksul läbirääkimistel olulisi edusamme, et sõlmida ulatuslik leping aastal 2020.

ELi ja Hiina kahepoolse lennundusohutuslepingu allakirjutamine lähinädalatel edendab kauplemist lennukite ja seotud toodetega ning tagab lennuohutuse kõrgeima taseme.

Geograafilisi tähiseid käsitleva lepingu kiire sõlmimine on oluline, et tagada geograafiliste tähiste vastastikune tunnustamine teineteise turul.

ELi põllumajandustoodete ja toiduainete ekspordi suhtes Hiinasse kohaldatakse diskrimineerivaid, ettearvamatuid ja koormavaid menetlusi, esineb ülemääraseid viivitusi ja tehakse teadusliku põhjendusega otsuseid. Lisaks käimasolevatele läbirääkimistele kavatab komisjon arutada liikmesriikidega praegusi menetlusi, mille eesmärk on pidada läbirääkimisi üksmeelselt. Hiina peaks kohtlema ELi põllumajandustoodete ja toiduainete ekspordi valdkonnas kui tervikut, kohaldades piirkondadeks jaotamise põhimõtet.

bioloogilised ravimid ja kõrgefektiivsed ravimid. Vt: 中国制造2025 („Made in China 2025“), riiginõukogu, 8. mai 2015.

Eespool kirjeldatu demonstreerib Hiina pühendumust luua vastastikku kasu toovad majandussuhted.

5. meede. Selleks et luua tasakaalustatumad ja vastastikused majandussuhted, kutsub EL Hiinat üles järgima ELi ja Hiina ühiseid kohustusi. See hõlmab Maailma Kaubandusorganisatsiooni reformimist, eelkõige subsiidiumide ja sunniviisilise tehnosiirde valdkonnas, ning 2020. aastaks kahepoolse investeerimislepingu sõlmimist, võimalikult kiiresti geograafilisi tühiseid käsitleva lepingu sõlmimist ja lähinädalatel lennundusohutuslepingu sõlmimist.

ELil on avatud hanketurg, mis on suurim kogu maailmas. Samas puutuvad ELi äriühingud sageli kokku raskustega, kui nad püüavad siseneda kas Hiina või mõne muu kolmanda riigi hanketurule, eelkõige sektorites, kus ELi äriühingud on väga konkurentsivõimelised (nt transpordivarustus, telekommunikatsioon, elektrienergia tootmine, meditsiiniseadmed ja ehitusteenused). Niisugune **proteksionism levib üha enam**.

Muudetud komisjoni ettepanek rahvusvaheliste hangete instrumendi (IPI) kohta¹⁵ esitati Euroopa Parlamendile ja nõukogule 2016. aasta jaanuaris. Selle määrusega suurendatakse ELi mõjuvõimu läbirääkimistel vastastikkuse ja turgude avamise üle, luues ELi ettevõtetele uusi võimalusi.

6. meede. Selleks et edendada vastastikkust ja luua hankevõimalusi Hiinas, peaksid Euroopa Parlament ja nõukogu rahvusvaheliste hangete instrumendi vastu võtma enne 2019. aasta lõppu.

V. Liidu konkurentsivõime parandamine ja võrdsete võimaluste tagamine

EL vajab ennetavat lähenemisviisi, et tugevdada oma majanduslikku konkurentsivõimet ja tagada võrdsed võimalused. Ta jätkab konkreetsete meetmete võtmist, et tugevdada ühtset turgu, sealhulgas selle suutlikkust suunata investeringud sinna, kus on kaalul ELi strateegilised huvid.

Üks ühtse turu peamisi saavutusi on **ühtne riigihanketurg**. Kogu ELi hõlmav pakkumiskutsete avaldamine tagab läbipaistvuse ja loob võimalused ettevõtetele kogu ELis. Eeskirjade parem rakendamine tagab kvaliteedi ja turvalisuse protsessi kõikidel etappidel, kulutõhususe ja projektide jätkusuutlikkuse. Kuna oluline osa ELi majandusse tehtud avaliku sektori investeringutest tehakse riigihangete kaudu (igal aastal 2 triljonit eurot, mis moodustab 14 % ELi SKPst), võib strateegilisemal lähenemisviisil olla suur mõju.

Riigihanketurud muutuvad üha üleilmsemaks. Seda silmas pidades võiks olla kasu strateegilisemast ELi lähenemisviisist ELi riigihankeraamistikule, et aidata kindlaks teha ja kõrvaldada takistused ja kitsaskohad, mis ei luba võrdseid võimalusi praktikas rakendada. Näiteks võiks eeskirjad uuesti läbi vaadata või nende kohaldamist karmistada selleks, et ELis rahvusvaheliste lepingute¹⁶ alusel korraldatud riigihankemenetlused vastaksid aluslepingus sätestatud läbipaistvust ja võrdset kohtlemist käsitlevatele

¹⁵ Muudetud ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus kolmandate riikide kaupade ja teenuste juurdepääsu kohta liidu riigihangete siseturule ning selliste menetluste kohta, millega toetatakse läbirääkimisi liidu kaupade ja teenuste juurdepääsu üle kolmandate riikide riigihanketurudel, COM (2016) 034 final, 29.1.2019.

¹⁶ Praeguste eeskirjade kohaselt viiakse koostöös kolmandate riikidega toimuvad projektid ellu rahvusvaheliste lepingute kaudu. Selliste lepingute kohaselt võivad pooled kokku leppida riigihangete erieeskirjad. Sellisel juhul ei kohaldata ELi riigihankeinstrumente, kuid riigihangete erieeskirjad peavad olema kooskõlas aluslepingus sätestatud läbipaistvust ja võrdset kohtlemist käsitlevate põhimõtetega.

põhimõtetele. ELi vahenditest rahastatavate projektide riigihangete korral tuleks tagada kõrge kvaliteeditase, turvalisus, jätkusuutlikkus ja sotsiaalne vastutus.

Lisaks sellele avaldab komisjon **suunised välismaiste pakkujate ja kaupade osalemist ELi hanketurul käsitleva õigusraamistiku kohta**, võttes arvesse ELi ja rahvusvahelisi norme riigihangete valdkonnas (sealhulgas põhjendamatult madala maksumusega pakkumuste kohta) ning turvalisuse, töö- ja keskkonnaõiguse norme ja riigiabi eeskirju.

7. meede. Selleks et tagada, et arvestatakse nii hinna kui ka kõrgetasemeliste töö- ja keskkonnaõiguse normidega, avaldab komisjon 2019. aasta keskpaigaks suunised välismaiste pakkujate ja kaupade osalemise kohta ELi hanketurul. Komisjon ja liikmesriigid koostavad enne 2019. aasta lõppu ülevaate praeguse raamistiku rakendamise kohta, et selgitada välja kitsaskohad.

ELi poliitikavahendid ei võimalda täielikult kõrvaldada välisriikide valitsuste antud subsiidiumide mõju ELi siseturul. ELi konkurentsipoliitika vahendeid kohaldatakse ilma kedagi diskrimineerimata kõikide majandustegevuses osalejate suhtes nende päritoluriigist olenemata. ELi riigiabi eeskirju kohaldatakse ainult liikmesriikide antud abi suhtes. Samuti ei luba ELi ühinemiskontrolli eeskirjad komisjonil sekkuda Euroopa äriühingu omandamise korral ainuüksi põhjusel, et ostja on saanud välisriigi subsiidiume. Kaubanduse kaitsemeetmeid on võimalik kohaldada subsiidiumide korral, mis mõjutavad ELi imporditud toodete hinda. Need kaitsemeetmed ei hõlma siiski kolmandate riikide antud ebaõiglaste subsiidiumide või toetuste kõiki mõjusid.

Selleks et need puudujäägid kõrvaldada, on vaja **kindlaks teha, kuidas EL saaks nõuetekohaselt tegeleda välisriikide omandi ja välismaiste äriühingute rahastuse moonutava mõjuga ELi siseturul.**

8. meede. Selleks et täielikult kõrvaldada välisriikide omandi ja rahastamise moonutav mõju siseturul, teeb komisjon enne 2019. aasta lõppu kindlaks, kuidas kõrvaldada olemasolevad lüngad ELi õiguses.

Uue tööstuspoliitika strateegia¹⁷ kontekstis peaks EL **edendama piiriülest tööstuskoostööd, kuhu on kaasatud tugevad Euroopa osalejad ja mis koondub strateegiliste väärtusahelate ümber**, mis on ELi tööstusala konkurentsivõime ja strateegilise sõltumatuse jaoks kesksel kohal. Üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide strateegilise foorumi tegevusel on oluline roll, samuti tuleb ühiselt ellu viia sellised algatused nagu hiljuti kokku lepitud ELi kooskõlastatud kava, mis käsitleb tehisintellekti,¹⁸ ja Euroopa akuliidu projekt¹⁹.

¹⁷ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele, Regioonide Komiteele ning Euroopa Investeerimispankale „Investeeringud aruka, innovatiivse ja jätkusuutliku tööstuse nimel – Uus ELi tööstuspoliitika strateegia“, COM (2017) 0479 final, 13.9.2017.

¹⁸ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Tehisintellekti käsitlev kooskõlastatud kava“, COM (2018) 795 final, 7.12.2018.

¹⁹ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Liikuvus Euroopas – Säästev liikuvus Euroopas – ohutu, ühendatud ja keskkonnahoidlik“, 2. lisa: Strateegiline tegevuskava akude kohta, COM (2018) 293 final, 17.5.2018.

Võttes aluseks **tehisintellekti käsitleva Euroopa strateegia**²⁰, nähakse **kooskõlastatud kavas** ette rida operatiivmeetmeid, mille eesmärk on maksimeerida investeringute mõju ja aidata Euroopal saada maailmas juhtivaks piirkonnaks tipptasemel, eetilise ja turvalise tehisintellekti arendamisel ja kasutuselevõtul. Need ühismeetmed keskenduvad eelkõige investeringute suurendamisele, tehes kättesaadavaks rohkem andmeid, toetades talente ja tagades usalduse. Tihedam ja tulemuslikum koostöö on oluline, et viia ellu ELi väärtuspõhine lähenemisviis, mis käsitleb inimkeskset ja usaldusväärset tehisintellekti, sest see on üldise heakskiidu põhitingimus.

2018. aasta mais vastu võetud **strateegiline tegevuskava akude kohta** seab eesmärgiks luua Euroopas konkurentsivõimeline, jätkusuutlik ja uuenduslik akude ökosüsteem, mis hõlmab kogu väärtusahelat. Akud on energia salvestamise ja keskkonnahoidliku liikuvuse jaoks kesksel kohal ning need on strateegilise tähtsusega ELi tööstuse moderniseerimisel. Erilist tähelepanu pööratakse usaldusväärsele toorainega varustamisele ja haruldastele muldmetallidele juurdepääsule.

Selleks et tagada ELi ettevõtete pikaajaline konkurentsivõime, sealhulgas valdkondades, kus ELi ettevõtetel puudub vastastikune turulepääs, vajab EL **ambitsioonikat programmi „Euroopa horisont“**,²¹ milles võivad osaleda kolmandad riigid ja rahvusvahelised organisatsioonid ning mis võimaldab ELil olla üleilmsete teadusuuringute ja innovatsiooni esirinnas. See peaks sisaldama ka tulemuste kasutamise selgeid eeskirju ja võimaldama tulemusliku vastastikuse juurdepääsu teadus- ja arendustegevuse rahastamisele.

Komisjon kutsub Euroopa Parlamenti ja nõukogu üles programmi „Euroopa horisont“ suhtes kiiresti kokku leppima.

VI. Elutähtsa infrastruktuuri ja tehnoloogiabaasi julgeoleku tugevdamine

Välisinvesteeringud strateegilistes sektorites, elutähtsate varade, tehnoloogia ja taristu omandamine ELis, osalemine ELi standardite kehtestamises ja elutähtsate seadmete tarnimises võivad ohustada ELi julgeolekut. See puudutab eelkõige elutähtsat infrastruktuuri, nagu 5G võrke, mis on olulised meie tuleviku jaoks ja peavad olema täiesti turvalised.

5G võrgud on tulevikus meie ühiskonna ja majanduse selgrooks, ühendades miljardeid objekte ja süsteeme, sealhulgas tundlikke info- ja kommunikatsioonitehnoloogia süsteeme elutähtsates sektorites. Kui 5G võrk on haavatav, saab seda ära kasutada, et süsteemi ja digitaalset taristut kahjustada ja tekitada väga suurt kahju. Mitu ELi vahendit, sealhulgas võrgu- ja infoturbe direktiiv,²² hiljuti heaks kiidetud küberturvalisust käsitlev õigusakt²³ ja

²⁰ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Tehisintellekt Euroopa huvides“, COM (2018) 237 final, 25.4.2018.

²¹ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogramm „Euroopa horisont“ ning kehtestatakse selle osalemis- ja levitamiseeskirjad, COM (2018) 435 final, 7.6.2018.

²² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. juuli 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/1148 meetmete kohta, millega tagada võrgu- ja infosüsteemide turvalisuse ühtlaselt kõrge tase kogu liidus, ELT L 194, 19.7.2016, lk 1.

²³ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb ENISAt ehk ELi küberturvalisuse ametit, millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 526/2013 ja mis käsitleb info- ja kommunikatsioonitehnoloogia küberturvalisuse sertifitseerimist („küberturvalisust käsitlev õigusakt“), COM (2017) 0477 final, 13.9.2017.

Euroopa elektroonilise side seadustik²⁴ loovad võimaluse süvendada koostööd, et võidelda küberrünnetega ja võimaldada ELil majanduse ja ühiskonna kaitseks ühiselt tegutseda.

Pärast Euroopa Ülemkogu kohtumist võtab komisjon vastu soovitusel ELi ühise lähenemisviisi kohta 5G võrkude turvariskidele. Selle aluseks on kooskõlastatud ELi riskihindamine ja riskijuhtimismeetmed, tulemuslik koostöö- ja teabevahetusraamistik ning ühine ELi olukorrateadlikkus, mis hõlmab elutähtsaid suhtlusvõrgustikke.

8. märtsil 2019 tegid komisjon ja kõrge esindaja ettepaneku **kehtestada küberrünnetega võitlemiseks horisontaalne karistuste kohaldamise kord**. Kavandatav kord on üleilmse ulatusega ja võimaldab ELil paindlikult reageerida, olenemata sellest, millisest asukohast küberründed tehti ning kas teo toimepanija on riigivõimuga seotud või mitte. See karistuste kohaldamise kord võimaldaks pärast vastuvõtmist liidul väga mõjusalt reageerida küberrünnetele, mis ohustavad ELi, selle liikmesriikide ja nende kodanike puutumatusi ja turvalisust.

EL toetab mitmepoolseid jõupingutusi, eelkõige G20 raames, et edendada vaba ja turvalist andmevoogude liikumist, mille aluseks on range eraelu puutumatus kaitse seoses isikuandmetega.

9. meede. Selleks et kaitsta elutähtsat digitaalset taristut võimalike tõsiste julgeolekumõjude eest, on vaja ELi ühist lähenemisviisi 5G võrkude turvalisusele. Esimese sammuna esitab Euroopa Komisjon pärast Euroopa Ülemkogu kohtumist selle kohta soovitusel.

Uus määrus, millega luuakse liitu tehtavate välismaiste otseinvesteeringute taustauuringute raamistik, jõustub 2019. aasta aprillis ja seda hakatakse täielikult kohaldama 2020. aasta novembris²⁵. Tegemist on mõjuva vahendiga, et avastada elutähtsatesse varadesse, tehnoloogiasse ja taristusse tehtud välisinvesteeringuid ja parandada teadlikkust neist. See võimaldab kindlaks teha ja kõrvaldada julgeolekuohud ning avaliku korra ohustamise, mida põhjustab varade omandamine tundlikes sektorites.

Liikmesriigid peaksid kasutama määruse jõustumise ja kohaldamise alguse vahelist ajavahemikku selleks, et teha oma siseriiklikes menetlustes ja õigusnormides vajalikud muudatused ning näha ette haldusstruktuur, mis on vajalik ELi tasandil tulemusliku koostöö tagamiseks komisjoniga vastavalt kehtestatud korrale.

10. meede. Selleks et avastada julgeolekuriske, mis tulenevad välisinvesteeringutest, mida tehakse elutähtsatesse varadesse, tehnoloogiasse ja taristusse, ja suurendada teadlikkust nendest riskidest, peaksid liikmesriigid tagama välismaiste otseinvesteeringute taustauuringute määruse kiire, täieliku ja tulemusliku rakendamise.

ELi õigusnormid, mis käsitlevad **kahesuguse kasutusega kaupade ekspordikontrolli**, võimaldavad liidul jälgida esmatähtsate tehnoloogiate ekspordi ja seda julgeoleku kaalutlustel kontrollida. Komisjoni ettepanek ekspordikontrolli määruse²⁶ ajakohastamise kohta sisaldab sätteid, mis käsitlevad küberturvalisust ja jälgimistehnoloogiat. Määrusega

²⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/1972, millega kehtestatakse Euroopa elektroonilise side seadustik, ELT L 321, 17.12.2018, lk 36.

²⁵ [Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse liitu tehtavate välismaiste otseinvesteeringute taustauuringute raamistik](#) (Euroopa Liidu Teatajas seni avaldamata).

²⁶ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse liidu kord kahesuguse kasutusega kaupade ekspordi, edasitoimetamise, vahendamise, tehnilise abi ja transiidi kontrollimiseks (uuesti sõnastatud), COM(2016) 616 final, 28.9.2016.

suurendataks ELi suutlikkust kohaneda esilekerkivate turvariskide ja tehnoloogia kiire arenguga ning kõnealuseid riske vähendada.

Komisjon kutsub Euroopa Parlamenti ja nõukogu üles **ajakohastatud ELi õigusnorme ekspordikontrolli kohta võimalikult kiiresti** vastu võtma.

VII. Järeldused

Komisjon ja kõrge esindaja **kutsuvad Euroopa Ülemkogu kinnitama järgmisi meetmeid.**

1. meede. EL tugevdab koostööd Hiinaga, et täita ühised kohustused Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni kõigi kolme samba – inimõigused, rahu ja julgeolek ning areng – raames.

2. meede. Selleks et tulemuslikumalt võidelda kliimamuutustega, kutsub EL Hiinat üles saavutama kooskõlas Pariisi kokkuleppega heitkoguste tippaseme enne 2030. aastat.

3. meede. EL süvendab koostööd Hiinaga rahu ja julgeoleku valdkonnas, lähtudes positiivsest koostööst seoses Iraani tuumaenergiat käsitleva ühise laiaulatusliku tegevuskavaga.

4. meede. Selleks et kaitsta oma huve stabiilsuse, jätkusuutliku majandusarengu ja hea valitsemistava valdkonnas partnerriikides, kavatseb EL otsustavamalt kohaldada olemasolevaid kahepoolseid lepinguid ja rahastamisvahendeid ning teha Hiinaga koostööd selleks, et järgida samu põhimõtteid ELi Euroopa ja Aasia ühendamise strateegia rakendamise kaudu.

5. meede. Selleks et luua tasakaalustatumad ja vastastikused majandussuhted, kutsub EL Hiinat üles järgima ELi ja Hiina ühiseid kohustusi. See hõlmab Maailma Kaubandusorganisatsiooni reformimist, eelkõige subsiidiumide ja sunniviisilise tehnosiirde valdkonnas, ning 2020. aastaks kahepoolse investeerimislepingu sõlmimist, võimalikult kiiresti geograafilisi tähiseid käsitleva lepingu sõlmimist ja lähinädalatel lennundusohutuslepingu sõlmimist.

6. meede. Selleks et edendada vastastikkust ja luua hankevõimalusi Hiinas, peaksid Euroopa Parlament ja nõukogu rahvusvaheliste hangete instrumendi vastu võtma enne 2019. aasta lõppu.

7. meede. Selleks et tagada, et arvestatakse nii hinna kui ka kõrgetasemeliste töö- ja keskkonnaõiguse normidega, avaldab komisjon 2019. aasta keskpaigaks suunised välismaiste pakkujate ja kaupade osalemise kohta ELi hanketurul. Komisjon ja liikmesriigid koostavad enne 2019. aasta lõppu ülevaate praeguse raamistiku rakendamise kohta, et selgitada välja kitsaskohad.

8. meede. Selleks et täielikult kõrvaldada välisriikide omandi ja rahastamise moonutav mõju siseturul, teeb komisjon enne 2019. aasta lõppu kindlaks, kuidas kõrvaldada olemasolevad lüngad ELi õiguses.

9. meede. Selleks et kaitsta elutähtsat digitaalset taristut võimalike tõsiste julgeolekumõjude eest, on vaja ELi ühist lähenemisviisi 5G võrkude turvalisusele. Esimese sammuna esitab Euroopa Komisjon pärast Euroopa Ülemkogu kohtumist selle kohta soovitusi.

10. meede. Selleks et avastada julgeolekuriske, mis tulenevad välisinvesteeringutest, mida tehakse elutähtsatesse varadesse, tehnoloogiasse ja taristusse, ja suurendada teadlikkust

nendest riskidest, peaksid liikmesriigid tagama välismaiste otseinvesteeringute taustauuringute määruse kiire, täieliku ja tulemusliku rakendamise.